

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2022, sp. zn. Cpjn 202/2022, ECLI:CZ:NS:2022:CPJN.202.2022.1

Číslo: 2/2022

Právní věta:

Při stanovení nezabavitelné částky, která povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy (§ 278 o. s. ř.), se částka normativních nákladů na bydlení pro rok 2022 (vymezená nařízením vlády č. 507/2021 Sb.) zvyšuje o částku uvedenou v ustanovení § 26a odst. 2 zákona č. 117/1995 Sb. (ve znění pozdějších předpisů). To platí i při určení nezabavitelné částky pro účely určení výše splátky (insolvenčního) dlužníka při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (§ 398 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.06.2022

Spisová značka: Cpjn 202/2022

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Exekuce, Insolvenční řízení, Oddlužení, Srážky ze mzdy

Předpisy: čl. II. zákona č. 17/2022 Sb.

§ 1 nařízení vlády č. 595/2006 Sb.

§ 11 odst. 1 IZ

§ 2 nařízení vlády č. 507/2021 Sb.

§ 2 nařízení vlády č. 595/2006 Sb.

§ 207 odst. 2 IZ

§ 207 odst. 3 IZ

§ 26 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb.

§ 278 o. s. ř.

§ 279 o. s. ř.

§ 28 zákona č. 117/1995 Sb.

§ 398 odst. 1 IZ

§ 398 odst. 3 IZ

§ 4 nařízení vlády č. 595/2006 Sb.

§ 406 odst. 5 IZ

§ 7 IZ

Druh: Stanoviska

Sbírkový text rozhodnutí:

S t a n o v i s k o

občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2022 k výkladu ustanovení § 278 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, o nezabavitelné částce.

1. Nejvyšší soud, který je povolán sledovat a vyhodnocovat pravomocná rozhodnutí soudů [§ 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů], zjistil z pravomocných soudních rozhodnutí (v daném případě z opatření vydaných insolvenčními soudy), že nepanuje jednota při výkladu ustanovení § 278 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. s. ř.“), při určení nezabavitelné částky pro rok 2022.

2. Po vyhodnocení postupu soudů při určení nezabavitelné částky pro rok 2022 podle § 278 o. s. ř. zaujalo občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu na návrh předsedy občanskoprávního a obchodního kolegia v zájmu zajištění jednotného rozhodování soudů následující

stanovisko:

Při stanovení nezabavitelné částky, která povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy (§ 278 o. s. ř.), se částka normativních nákladů na bydlení pro rok 2022 (vymezená nařízením vlády č. 507/2021 Sb.) zvyšuje o částku uvedenou v ustanovení § 26a odst. 2 zákona č. 117/1995 Sb. (ve znění pozdějších předpisů). To platí i při určení nezabavitelné částky pro účely určení výše splátky (insolvenčního) dlužníka při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (§ 398 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona).

O d ů v o d n ě n í:

a) Podkladové materiály

3. Krajský soud v Českých Budějovicích (dále též jen „insolvenční soud“) vydal dne 24. února 2022 pod sp. zn. Spr 250/2022 „OPATŘENÍ č. 9 k zajištění účelu insolvenčního řízení“, podepsané šesti soudci insolvenčního úseku, adresované insolvenčním správcům v působnosti tohoto soudu a asistentům soudce a vyšším soudním úředníkům insolvenčního oddělení tohoto soudu, jímž určil, že při výpočtu splátky pro oddlužení se nezabavitelná částka (konkrétně částka normativních nákladů na bydlení) nezvyšuje o částku uvedenou v ustanovení § 26a zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Opatření odůvodnil insolvenční soud tím, že v rámci své úřední činnosti zjistil různorodý přístup insolvenční praxe a indikoval plošné „pochyby“ o aplikaci ustanovení § 26a zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění novely provedené s účinností od 28. ledna 2022 zákonem č. 17/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k výpočtu splátky pro oddlužení. Proto insolvenční soud přistoupil k vydání opatření „za účelem sjednocení praxe v mezích své územní působnosti v duchu požadavku po předvídatelnosti rozhodování veden jednotným názorem nemaje o (právním) výkladu pochybnosti“. Dále insolvenční soud dodal, že tento (jeho) závěr je pro insolvenční řízení probíhající u něj závazný.

4. Obsahově shodné opatření vydal dne 10. března 2022 pod sp. zn. Spr 1442/2022 Krajský soud v Hradci Králové (dále rovněž jen „insolvenční soud“). Opatření je podepsáno sedmi soudci insolvenčního úseku a adresováno stejnému okruhu osob (v působnosti onoho insolvenčního soudu).

b) Rozhodná právní úprava

5. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení občanského soudního řádu,

zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) [včetně poznámky pod čarou], zákona č. 117/1995 Sb., zákona č. 17/2022 Sb., nařízení vlády č. 507/2021 Sb., kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro rok 2022 stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva, a částek normativních nákladů na bydlení, a nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách) [včetně poznámky pod čarou], v aktuálním znění, pro účely podaného výkladu rozhodném:

§ 278 (o. s. ř.)

Povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy základní částka; způsoby jejího výpočtu stanoví nařízením vláda České republiky (dále jen „nezabavitelná částka“).

§ 279 (o. s. ř.)

(1) Z čisté mzdy, která zbývá po odečtení nezabavitelné částky a která se zaokrouhlí směrem dolů na částku dělitelnou třemi a vyjádřenou v celých korunách, lze srazit k vydobytí pohledávky oprávněného jen jednu třetinu. Pro přednostní pohledávky uvedené v odstavci 2 se srážejí dvě třetiny. Přednostní pohledávky se uspokojují nejprve z druhé třetiny a teprve, nestačí-li tato třetina k jejich úhradě, uspokojují se spolu s ostatními pohledávkami z první třetiny. Paušálně stanovená náhrada nákladů plátce mzdy se uspokojuje před všemi ostatními pohledávkami z první třetiny.

(...)

§ 7 (insolvenčního zákona)

Použití občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních

Nestanoví-li tento zákon jinak, nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

§ 11 (insolvenčního zákona)

(1) Při výkonu dohlédací činnosti insolvenční soud rozhoduje o záležitostech, které se týkají průběhu insolvenčního řízení, činí opatření potřebná k zajištění jeho účelu a ukládá povinnosti, týkající se činnosti jednotlivých subjektů řízení.

(...)

§ 207 (insolvenčního zákona)

(...)

(2) Příjmy dlužníka náleží do majetkové podstaty ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky²⁹⁾.

(3) Je-li podle ustanovení o výkonu rozhodnutí nebo exekuci posouzení otázky, který majetek nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí, závislé na rozhodnutí soudu, pro účely insolvenčního řízení vydá takové rozhodnutí insolvenční soud.

§ 398 (insolvenčního zákona)
Způsoby oddlužení

(1) Oddlužení lze provést zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

(...)

(3) Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je dlužník povinen vydat insolvenčnímu správci majetek náležející do majetkové podstaty ke zpeněžení postupem obdobným podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu a dále do doby podání zprávy o splnění oddlužení měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky²⁹⁾.

(...)

§ 406 (insolvenčního zákona)

(...)

(5) Rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty doručí insolvenční soud do vlastních rukou také plátcí mzdy dlužníka. O právech a povinnostech plátce mzdy dlužníka po doručení rozhodnutí o schválení oddlužení platí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu o plátcí mzdy při výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy povinného. Částky sražené z dlužníkovy mzdy zasílá plátcé mzdy dlužníka insolvenčnímu správci, a to bez zřetele k tomu, že rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty dosud není v právní moci.

§ 26 (zákon č. 117/1995 Sb.)
Normativní náklady na bydlení

(1) Normativní náklady na bydlení činí pro

a/ bydlení v bytech užívaných na základě nájemní nebo podnájemní smlouvy

Počet osob v rodině podle § 7 odst. 5	Měsíční náklady na bydlení podle počtu obyvatel obce v Kč	více než 50 000 – 10 000 – do			
	Praha	100 000	99 999	49 999	9 999
jedna		9 001	7 151	6 815	5 809
dvě		12 499	9 967	9 507	8 131
tři		16 705	13 393	12 792	10 992
čtyři a více		20 521	16 528	15 803	13 632

(...)

§ 26a (zákon č. 117/1995 Sb.)
Částky navýšení měsíčních normativních nákladů na bydlení pro rok 2022

(1) Částky měsíčních normativních nákladů na bydlení stanovené nařízením vlády vydaným podle § 28 pro rok 2022 se pro období od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2022 navyšují pro stanovení nároku na příspěvek na bydlení a jeho výši o částky stanovené v odstavci 2.

(2) Částky navýšení měsíčních normativních nákladů na bydlení pro rok 2022 činí pro

a/ bydlení v bytech užívaných na základě nájemní nebo podnájemní smlouvy

Počet osob v rodině podle § 7 odst. 5	Částka navýšení měsíčních normativních nákladů na bydlení v Kč
jedna	1 120
dvě	1 130
tři	1 607
čtyři a více	1 974

(...)

(4) Vláda může pro období do 31. prosince 2022 nařízením zvýšit částky navýšení měsíčních normativních nákladů na bydlení stanovené v odstavci 2, a to s účinností od prvního dne kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení, pokud z odhadu předloženého vládě podle odstavce 3 vyplývá významná změna průměrného navýšení úrovně nákladů na energie mezi roky 2021 a 2022.

§ 28 (zákona č. 117/1995 Sb.)

Vláda nařízením stanoví vždy k 1. lednu pro období do 31. prosince následujícího kalendářního roku výši

(...)

c/ částek normativních nákladů na bydlení podle nárůstu nájemného a nákladů srovnatelných s nájemným a změny indexů spotřebitelských cen pro část nákladů na bydlení uvedených v § 25 odst. 1 písm. c/, popřípadě rozdělení obcí podle počtu obyvatel pro stanovení normativních nákladů na bydlení.

Článek II (zákona č. 17/2022 Sb.) Přechodná ustanovení

1. Částky navýšení měsíčních normativních nákladů na bydlení podle § 26a odst. 2 zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se použijí poprvé pro stanovení příspěvku na bydlení za leden 2022.

(...)

§ 2 (nařízení vlády č. 507/2021 Sb.)

Výše částek normativních nákladů na bydlení podle § 26 odst. 1 písm. a/ a b/ zákona činí pro období od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2022 pro

a/ bydlení v bytech užívaných na základě nájemní smlouvy

Počet osob v rodině podle § 7 odst. 5	Měsíční náklady na bydlení podle počtu obyvatel obce v Kč				
	Praha	více než 100 000	50 000 – 99 999	10 000 – 49 999	do 9 999
jedna	9 001	7 151	6 815	5 809	5 626
dvě	12 499	9 967	9 507	8 131	7 880
tři	16 705	13 393	12 792	10 992	10 664
čtyři a více	20 521	16 528	15 803	13 632	13 237

§ 1 (nařízení o nezabavitelných částkách)

(1) Základní částka, která nesmí být podle § 278 občanského soudního řádu sražena povinnému z měsíční mzdy, je rovna úhrnu tří čtvrtin součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu podle zvláštního právního předpisu (dále jen „nezabavitelná částka“) na osobu povinného, a jedné třetiny nezabavitelné částky na každou osobu, které je povinen poskytovat výživné. Částka normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu se stanoví pro byt užívaný na základě nájemní smlouvy v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel²⁾.

(2) Na manžela povinného se započítává jedna třetina nezabavitelné částky, i když má samostatný příjem. Na dítě, jež manželé společně vyživují, se započítává jedna třetina nezabavitelné částky každému manželovi zvlášť, jsou-li srážky prováděny ze mzdy obou manželů. Jedna třetina nezabavitelné částky se nezapočítává na žádného z těch, v jejichž prospěch byl nařízen výkon rozhodnutí pro pohledávky výživného, jestliže výkon rozhodnutí dosud trvá.

²⁾ § 26 odst. 1 písm. a/ zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

§ 2 (nařízení o nezabavitelných částkách)

Částka, nad kterou se zbytek čisté mzdy vypočtené podle § 279 odst. 1 věty první občanského soudního řádu srazí bez omezení, činí dvojnásobek součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu.

§ 4 (nařízení o nezabavitelných částkách)

Zvýší-li se částky životního minima nebo normativních nákladů na bydlení podle zvláštního právního předpisu, uplatní plátce mzdy nově vypočtenou nezabavitelnou částku a částku, nad kterou se zbytek čisté mzdy srazí bez omezení, poprvé za výplatní období, do něhož připadne den, od něhož se tyto částky zvyšují.

c) Závěry Nejvyššího soudu

6. Z podkladových materiálů označených v odstavcích 3. a 4. výše [opatření (rozhodnutí) přijatých tam identifikovanými insolvenčními soudy na základě ustanovení § 11 insolvenčního zákona, proti nimž není odvolání přípustné (srov. § 91 insolvenčního zákona)] se podává, že v soudní praxi nepanuje jednota v řešení otázky, zda pro účely srážky ze mzdy povinného se do nezabavitelné částky ve smyslu ustanovení § 278 o. s. ř. a (prováděcího) nařízení o nezabavitelných částkách zahrnuje pro rok 2022 vedle částky normativních nákladů na bydlení upravených ustanovením § 26 odst. 1 písm. a/ zákona č. 117/1995 Sb. i částka, o kterou byly normativní náklady na bydlení pro rok 2022 navýšeny ustanovením § 26a odst. 2 písm. a/ téhož zákona.

7. V insolvenční praxi, kterou odrážejí podkladová rozhodnutí (opatření) insolvenčních soudů, se přitom problematika nezabavitelné částky prosazuje především v těch případech, v nichž je způsobem řešení úpadku dlužníka - fyzické osoby oddlužení (§ 4 odst. 1 písm. c/, odst. 2 písm. c/ insolvenčního zákona) a v nichž je posléze zvoleným způsobem oddlužení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (§ 398 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona). Potřeba řešit onu otázku však může vzejít i z insolvenčního řízení, v němž je způsobem řešení úpadku dlužníka - fyzické osoby konkurs (§ 4 odst. 1 písm. a/, odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona), při němž tvoří majetkovou podstatu dlužníka i dlužníková mzda nebo plat, jeho pracovní odměna jako člena družstva a příjmy, které dlužníkovi nahrazují odměnu za práci, zejména důchod, nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, stipendia, náhrady ucházejícího výdělků, náhrady poskytované za výkon společenských funkcí, podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci (§ 206 odst. 1 písm. i/ insolvenčního zákona). Použitelnost ustanovení týkajících se výkonu rozhodnutí nebo exekuce (včetně ustanovení § 278 o. s. ř. o nezabavitelné částce) v těchto případech detekují ustanovení § 7, § 207 odst. 2 a 3, § 398 odst. 3 a § 406 odst. 5 insolvenčního zákona. K rozsahu příjmů, pro něž se prosazuje ustanovení § 278 o. s. ř. o nezabavitelné částce, srov. v obecné rovině např. též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 1. prosince 2016, sp. zn. [21 Cdo 853/2016](#), uveřejněného pod číslem 36/2018 Sb. rozh. obč. [který je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

8. Vládní návrh novely zákona č. 117/1995 Sb., přijatý posléze jako zákon č. 17/2022 Sb., projednávala Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 9. volebním období (od roku 2021) ve stavu legislativní nouze jako tisk č. 116. Ustanovení § 26a zákona č. 117/1995 Sb. bylo ve vládním návrhu novely obsaženo v nezměněné podobě jako bod 7. článku I. V obecné části důvodové zprávy k vládnímu návrhu novely (2. Odůvodnění hlavních principů a nezbytnosti navrhované právní úpravy) se (mimo jiné) uvádí, že:

„Vzhledem k tomu, že nařízení vlády stanovující normativní náklady na bydlení pro rok 2022 nereflektuje avizované podstatné zvýšení cen energií v roce 2022 (a jak plyne ze zákonného zmocnění v § 28 zákona č. 117/1995 Sb., toto zvýšení ani reflektovat nemůže), jeví se jako potřebné upravit pro rok 2022 zákon č. 117/1995 Sb. tak, aby výpočet příspěvku na bydlení aktuálně reagoval na navýšení cen energií a zároveň nebyla narušena základní filozofie výpočtu normativních nákladů na bydlení pro rok 2023 a další.“

9. Ve zvláštní části důvodové zprávy k vládnímu návrhu novely (K článku I, K bodu 7) se na dané téma uvádí, že:

„Od ledna roku 2022 jsou dodavateli energií avizovány a předepisovány významně zvýšené ceny elektřiny a zejména plynu. Toto zvýšení se týká všech odběratelů, kteří nemají uzavřeny smlouvy s dodavateli se zafixovanými cenami, což je zhruba 60 % odběratelů. Další početnou skupinou (téměř 1 milion odběrných míst), které se zvyšují náklady za energie, jsou odběratelé, kterým jejich dodavatel přestal dodávat energie (a na přechodnou dobu byli převedeni k

dodavateli poslední instance).

Příspěvek na bydlení garantuje zajištění rodiny v nájemním a vlastnickém bydlení tak, aby jí po úhradě nákladů na bydlení zůstalo 70 % (65 % v Praze) příjmu. Příjmy a náklady se zjišťují za kalendářní čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, na které se dávka přiznává. Avšak v rámci úhrady nákladů na bydlení se započítávají maximální výše normativních nákladů na bydlení daných zákonem (průměrné náklady na průměrný byt podle velikosti domácnosti a velikosti obce). Na změny nákladů na bydlení reaguje příspěvek na bydlení s čtvrtletním zpožděním, avšak jen do maximální výše normativních nákladů, které reagují na posun cen jednotlivých komodit nákladů na bydlení s ročním zpožděním, a to formou nařízení vlády na daný kalendářní rok.

Nařízení vlády č. 507/2021 Sb., kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro rok 2022 stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva, a částek normativních nákladů na bydlení, nereaguje na avizované zvýšení nákladů na energie v následujícím roce - zmocnění v zákoně o státní sociální podpoře to neumožňuje.

Vzhledem k rozsahu a dopadu uvedené situace na domácnosti se navrhuje mimořádně navýšit částku normativních nákladů na bydlení pro rok 2022, která vychází u elektřiny a plynu pouze z pohybu cen v roce 2021. Jedná se o časově omezené řešení. Toto navýšení je koncipováno tak, aby nenarušilo pravidelné zvyšování normativních nákladů na bydlení formou nařízení vlády dle zmocnění v zákoně v roce 2023 a dalších letech.

Navržené částky navyšující normativní náklady na bydlení vycházejí z odhadu Ministerstva průmyslu a obchodu (zdrojem dat je Energetický regulační úřad), že navýšení cen bude v příštím roce v průměru o 37 % u elektřiny a 40 % u plynu.

Vzhledem k tomu, že převažující charakter bydlení vlastnického je rozdílný od nájemního, je odlišný i podíl jednotlivých komodit, které tvoří náklady na bydlení. Proto je odlišný i průměrný dopad zvýšení cen energií v nájemním a vlastnickém bydlení. Do navýšení se nepromítne velikost obce, protože dominantní dodavatelé dodávají energie v rámci velkých území a ceny nezávisí na velikosti obcí.

Zároveň je nově zakotvena mimořádná možnost stanovit nařízením vlády nové částky navýšení měsíčních normativních nákladů na bydlení pro rok 2022 uvedené v § 26a odst. 2, a to za předpokladu, pokud se odhad průměrného navýšení úrovně nákladů na energie mezi roky 2021 a 2022 významným způsobem změní. Navýšení se provede od počátku následujícího kalendářního měsíce po kalendářním měsíci, v němž bude nařízení vlády vydáno.“

10. Obě podkladová rozhodnutí (opatření) insolvenčních soudů odůvodňují názor, že při výpočtu splátky pro oddlužení se nezabavitelná částka (konkrétně částka normativních nákladů na bydlení) nezvyšuje o částku uvedenou v ustanovení § 26a zákona č. 117/1995 Sb. jen (obecným) poukazem na „důvodovou zprávu k zákonu č. 17/2022 Sb.“ a dále (při současném odkazu na § 26 a § 28 zákona č. 117/1995 Sb., a na § 1 odst. 1 nařízení o nezabavitelných částkách) poukazem na „výklad jazykový, systematický a logický“.

11. Na tomto místě Nejvyšší soud připomíná, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem již ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. května 1996, sp. zn. [Pl. ÚS-st.-1/96](#), uveřejněném pod číslem 9/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu (dostupném i na webových stránkách Ústavního soudu). Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamenaá bezpodmínečně nutnost doslovného

výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu *e ratione legis* před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody), a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad *e ratione legis* před výkladem jazykovým. Srov. shodně např. též důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2008, sp. zn. [31 Odo 495/2006](#), uveřejněného pod číslem 45/2009 Sb. rozh. obč., nebo důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. října 2013, sp. zn. [31 Cdo 3881/2009](#), uveřejněného pod číslem 10/2014 Sb. rozh. obč.

12. Poměřováno východisky shrnutými v předchozím odstavci, jazykový, logický, ani systematický výklad (k těmto metodám výkladu srov. např. Knapp., V.: *Teorie práva*, 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1995, str. 169-173, nebo Boguszak, J., Čapek, J.: *Teorie práva*, 1. vydání. Praha, Codex Bohemia 1997, str. 133-137) nevede u zkoumaných ustanovení k názoru prosazovanému oběma insolvenčními soudy.

13. V literatuře nebylo pochyb o tom, že nezabavitelnou částku (základní částku), která ve smyslu § 278 o. s. ř. a (prováděcího) nařízení o nezabavitelných částkách nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy, tvoří i částka normativních nákladů na bydlení, a že zvýší-li se částky (...) normativních nákladů na bydlení podle zvláštního právního předpisu (jímž je zákon č. 117/1995 Sb.), uplatní plátce mzdy nově vypočtenou nezabavitelnou částku poprvé za výplatní období, do něhož případně den, od něhož se tyto částky zvyšují; srov. např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 2303-2304.

14. Úprava obsažená v hlavě třetí zákona č. 117/1995 Sb. (v ustanoveních § 24 až § 28) se týká příspěvku na bydlení, přičemž normativní náklady na bydlení podle ustanovení § 26 uvedeného zákona slouží k posouzení, zda žadateli vznikl (s přihlédnutím k jeho skutečným nákladům na bydlení tvořeným položkami definovanými ustanovením § 25 uvedeného zákona) nárok na příspěvek na bydlení za podmínek obsažených v ustanovení § 24 uvedeného zákona. K tomu budiž dodáno (ve shodě s výše citovanou důvodovou zprávou a v souladu s ustanovením § 28 zákona č. 117/1995 Sb.), že konkrétní podobu (výši) částek normativních nákladů na bydlení, jak jsou obsaženy v § 26 odst. 1 písm. a/ zákona č. 117/1995 Sb., vymezilo pro rok 2022 (pro období od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2022) ustanovení § 2 písm. a/ nařízení vlády č. 507/2021 Sb. (ze dne 13. prosince 2021).

15. Určuje-li ustanovení § 26a odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., že částky měsíčních normativních nákladů na bydlení stanovené nařízením vlády vydaným podle § 28 pro rok 2022 se pro období od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2022 navyšují „pro stanovení nároku na příspěvek na bydlení a jeho výši“, pak jde o úpravu (změnu), která v rámci tohoto zákona plní stejný účel jako nařízení č. 507/2021 Sb. Z hlediska jazykového výkladu nevyvolává předmětné ustanovení (ve shodě s důvodovou zprávou k vládnímu návrhu pozdějšího zákona č. 17/2022 Sb.) žádné pochybnosti o tom, že vyjadřuje záměr zvýšit (o částky v něm uvedené) částky promítnuté pro rok 2022 v textu § 26 odst. 1 písm. a/ zákona č. 117/1995 Sb. nařízením vlády č. 507/2021 Sb. Předmětný jazykový výklad se přitom nikterak neprotiví výkladu logickému; žádný z argumentů (zvláštních argumentů právní logiky) používaných v mezích tohoto výkladu nezakládá jiný úsudek než ten, k němuž lze dospět i

výkladem jazykovým. Také výklad systematický je s řečeným ve shodě; všechna dotčená zákonná ustanovení (ustanovení § 24 až § 28 zákona č. 117/1995 Sb.) se nacházejí ve stejné části (části třetí) uvedeného zákona a týkají se příspěvku na bydlení. Použitelnosti úpravy obsažené v § 26a zákona č. 117/1995 Sb. (tam obsaženého zvýšení) při určení celkové výše normativních nákladů na bydlení pro rok 2022, vymezených dříve (podle § 28 zákona č. 117/1995 Sb.) nařízením vlády č. 507/2021 Sb., přitom nebrání ani časová působnost onoho ustanovení; srov. článek II (Přechodná ustanovení), bod 1. zákona č. 17/2022 Sb. Pro naplnění účelu části třetí dané právní normy (vymezení předpokladů, za nichž lze uplatnit nárok na tento příspěvek a určení jeho výše) je tedy význam úpravy obsažené v § 26a zákona č. 117/1995 Sb. zřejmý.

16. Jestliže se určení nezabavitelné částky, která ve smyslu § 278 o. s. ř. nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy, vymezuje (na základě zákonného zmocnění obsaženého v § 278 o. s. ř.) nařízením o nezabavitelných částkách, které v § 1 odst. 1 činí součástí nezabavitelné částky rovněž „částky normativních nákladů na bydlení podle zvláštního právního předpisu“ [na jednu osobu, jde-li o povinného (v poměrech insolvenčního řízení o insolvenčního dlužníka), a (dále) třetinovým podílem, jde-li o další osoby zmíněné v § 1 nařízení o nezabavitelných částkách], a jestliže se v takovém případě částka normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu stanoví pro byt užívaný na základě nájemní smlouvy v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel (§ 1 odst. 1 věta druhá nařízení o nezabavitelných částkách), pak je rovněž zřejmé, že oním „zvláštním právním předpisem“ je právě zákon č. 117/1995 Sb. (který částku normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu upravuje).

17. Zbývá dodat, že již ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 15. února 2017, sp. zn. [Cpjn 23/2016](#), uveřejněném pod číslem 3/2017 Sb. rozh. obč. [odstavec 58., str. 69 (521)], Nejvyšší soud vysvětlil, že je všeobecně uznáváno, že poznámky pod čarou nejsou součástí normativního textu, lze je však použít k jeho výkladu, jestliže dávají najevo intenci zákonodárce, podepřenou též dobovým právním kontextem. V rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 18. října 2017, sp. zn. [31 Cdo 1704/2016](#), uveřejněném pod číslem 6/2019 Sb. rozh. obč., pak Nejvyšší soud dodal (srov. odstavec [47] tamtéž), že poznámka pod čarou nemá normativní význam, může však představovat ve spojení s některými právními argumenty interpretační pomůcku. Poznámka pod čarou č. 2) na konci věty druhé § 1 odst. 1 nařízení o nezabavitelných částkách, sice odkazuje „jen“ na § 26 odst. 1 písm. a/ zákona č. 117/1995 Sb. (a nikoli již na ustanovení § 26a uvedeného zákona), ustanovením § 26a odst. 2 písm. a/ zákona č. 117/1995 Sb. jsou však navyšovány (jak rozvedeno výše) právě částky promítnuté v textu § 26 odst. 1 písm. a/ uvedeného zákona nařízením č. 507/2021 Sb. (takže i příslušný odkaz je nutno číst v uvedeném duchu). Jinak řečeno, jakkoli poznámka pod čarou č. 2) na konci věty druhé § 1 odst. 1 nařízení o nezabavitelných částkách není součástí normativního textu, i onen odkaz potvrzuje (interpretačně posiluje) správnost závěru, že částky navýšení měsíčních normativních nákladů na bydlení pro rok 2022 určené ustanovením § 26a odst. 2 zákona č. 117/1995 Sb. je nutné zohlednit při určení nezabavitelné částky podle § 278 o. s. ř.

18. Nejvyšší soud tedy uzavírá, že při stanovení nezabavitelné částky, která povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy (§ 278 o. s. ř.), se částka normativních nákladů na bydlení pro rok 2022 (vymezená nařízením vlády č. 507/2021 Sb.) zvyšuje o částku uvedenou v ustanovení § 26a odst. 2 zákona č. 117/1995 Sb. (ve znění pozdějších předpisů). To platí i při určení nezabavitelné částky pro účely určení výše splátky (insolvenčního) dlužníka při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (§ 398 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona).